

Monumentnummer*: 509519

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 03 november 1998
Kadaster deel/nr 82967/135

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Bergambacht Krimpenerwaard Zuid-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Bergambacht hoek v.d. prov.weg

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Bergambacht D 925

Omschrijving**

Inleiding

De Amerikaanse windmotor van het type Hercules Metallicus met vijzel werd als MOLEN in 1922 geplaatst voor het bemalen van de polder Zuidbroek (262 ha.) en heeft een capaciteit van 545 liter per radomwenteling (max. $\pm$ 20/min m³). Tot die tijd werd de polder bemalen door een windschepradmolen waarvan de funderingen circa 15 meter ten westen van de windmotor nog gedeeltelijk zichtbaar zijn. De polder Zuidbroek werd vanaf de 15e eeuw samen met de polders Schuwachten Den Hoek met behulp van windmolens bemalen. De polders loosden gezamenlijk op de Loet die op natuurlijke wijze afwaterde op de IJssel. In 1859 werd naast de sluis een molen gebouwd die als taak kreeg de Lekkerkerkse boezem af te malen wanneer lozen langs natuurlijke weg niet mogelijk was vanwege hoge rivierstanden van de IJssel. In 1868 werd de molen vervangen door het stoomgemaal "Reinier Blok". Tien jaar later werd de opvoerhoogte vergroot zodat het gemaal rechtstreeks de polders Schuwacht en Den Hoek kon bemalen en de daar aanwezige molens werden afgebroken. De polder Zuidbroek werd nog wel apart bemalen, eerst door een windmolen en vanaf 1922 door de huidige windmotor.

Aan het eind van de 19e eeuw kwamen deze molens al vrij algemeen voor in de Verenigde Staten waarna ze aan het begin van deze eeuw in Nederland geïntroduceerd werden. Vanwege het ruwere weer waren deze molens niet geschikt voor gebruik in Europa zodat men spoedig overging tot het produceren van eigen, solidere windmotoren. Deze windmotor is vervaardigd in de Deutsche

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Windturbinen Werke te Dresden en werd geleverd door de handelsmaatschappij R.S. Stokvis uit Rotterdam.

N.B. De molen is in 1994 geheel gerestaureerd en geautomatiseerd. De molen bemaalt tegenwoordig weer op windkracht, in windstille periodes wordt dit overgenomen door een elektromotor die naast de molen geplaatst is.

Omschrijving

Ijzeren vijzel-windmotor op een betonnen onderbouw. De opbouw heeft een vierkante plattegrond en bestaat uit een open, taps toelopende ijzerenconstructie van verticale stijlen die door horizontale en kruisvormige verbindingen in vier vakken worden verdeeld. Halverwege de opbouw bevindt zich een ijzeren stelling met rondom een balustrade. Daarboven verdicht zich de constructie met meerdere horizontale regels.

De windroos is door een open ijzeren constructie verbonden met de onderbouwen bestaat uit drie ijzeren ringen waaraan de 21 bladen zijn bevestigd. De rotor heeft in totaal een diameter van 6,6 meter. De staart bestaat uit eveneens een open ijzerconstructie en is voorzien van een dubbel blad.

De molen heeft een stalen vijzel van 1,81 meter lengte en een diameter van 1.05 meter. De vijzel wordt aangedreven door een dieselmotor.

Waardering

De windmotor van het type Hercules Metallicus uit 1922 is van architectuurhistorisch van algemeen belang als voorbeeld van een nieuw concept voor de polderbemaling.

De windmotor is cultuurhistorisch van algemeen belang als laatste windmotor in Zuid-Holland.

De windmotor is van grote beeldbepalende waarde als blikvanger in het landschap en vanwege de functionele relatie daarmee.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Molen